

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. IV. iuxta D. Thomam, Deus non solùm præmovet, sed etiam prædeterminat causas secundas

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

pro motu, ad suas actiones agendas. Similiter autem homo spiritualis, non quasi ex motu propria voluntatis principaliter, sed ex instinctu Spiritus Sancti inclinatur ad aliquid agendum, secundum illud Isaia 59. Cum venerit quasi fluvius violentus, quem Spiritus Dei cogit. Et Luca 4. dicitur quod Christus agebatur a Spiritu in desertum. Non tamen per hoc excluditur, quin viri spirituales per voluntatem & liberum arbitrium operentur: quia ipsum motum voluntatis & liberi arbitrii Spiritus Sanctus in eis causat, secundum illud ad Philipp. 2. Deus est qui operatur in nobis velle & perficere.

47. Probatur quartò: Motio quæ de se & ab intrinseco efficax est, & cum qua nunquam componi potest voluntatis dissentus, physica est, & non solum moralis: Sed juxta D. Thomam Deus movet voluntatem motione ab intrinseco efficaci, & tali, quod repugnet cum ea componi voluntatis dissentum: Ergo movet eam physicè, & non solum moraliter. Major est certa, & patebit ex dicendis infra paragrapho 10. Minor probatur ex D. Thoma qu. 6. de malo art. 1. ad 2. ubi ait: *Deus movet voluntatem immutabiliter, propter efficaciam voluntatis moventis, quæ deficere non potest.* Et hic quæst. 10. art. 4. ad 3. *Si Deus movet voluntatem ad aliquid, impossibile est poni quod ad illud voluntas non moveatur.* Item 2. 2. quæst. 24. art. 11. asserit quod virtus Spiritus Sancti infallibiliter operatur quodcumque voluerit: unde impossibile est hæc duo simul esse vera, quod Spiritus Sanctus velit aliquem movere ad actum charitatis, & quod ipse charitatem amittat peccando.

48. Denique suadet eadem conclusio: Movere voluntatem moraliter, est eam movere per modum finis, cujus motio est de necessitate moralis & metaphorica: movere autem illam physicè, est illam movere per modum agentis, quod operatur per veram & propriam efficientiam: unde D. Thomas 1. p. qu. 82. art. 4. sic ait: *Aliquid dicitur movere dupliciter: uno modo per modum finis, sicut dicitur quod finis movet efficientem; & hoc modo intellectus movet voluntatem, quia bonum intellectum est objectum voluntatis, & movet ipsam ut finis. Alio modo dicitur aliquid movere per modum agentis, sicut alterans movet alteratum, & impellens movet impulsum. Et hoc modo voluntas movet intellectum &c.* Sed ex eodem S. Doctore 3. contra gent. cap. 88. ratione 5. *Solus Deus potest movere voluntatem per modum agentis:* Ergo solus Deus potest ipsam physicè movere: alia verò agentia extrinseca, ut Homines & Angeli, eam solum possunt excitare & movere moraliter.

S. IV.

Juxta D. Thomam, Deus non solum præmoveret, sed etiam prædeterminat causas secundas.

49. **S**VNT aliqui, qui putant D. Thomam frequenter quidem docere præmotionem voluntatis, sed nusquam ejus determinationem seu prædeterminationem à Deo, & ejus decreto, vel concursu; quia existimant de ratione libertatis esse, ut voluntas ita seipsam consilio suo ac electione determinet, ut à nullo extrinseco agente, etiam increato, determinetur. Verùm fastidiosum stomachi scrupulus iste est, sic distinguentis inter motionem & determinationem: si enim ad hoc ponit D. Thomas præmotionem seu mo-

tum in voluntate, ut indifferentia ejus & suspensio resolvatur, quid est aliud præmotio, quam prædeterminatio? Et si juxta D. Thomam, moveri ex se, non repugnat ei quod movetur ab alio, cur determinari à se, repugnet ei quod determinatur ab alio? Sed ut scrupulus iste omnino tollatur, profero plura loca, in quibus S. Doctore utitur nomine determinationis, imò & prædeterminationis.

Primus sumitur ex 1. p. qu. 23. art. 1. ad 2. ubi explicat quo sensu Damascenus dicit ea quæ sunt in nobis non prædeterminari à Deo, quia scilicet non imponit necessitatem: nam licet ibi prædeterminatio, pro æterna prædefinitione accipiatur, extenditur tamen ad motionem temporalem, quæ est executio sive causalitas decreti prædeterminantis. Ex quo sic formo rationem: Licet ea quæ sunt in nobis prædeterminari neget S. Thomas, quatenus prædeterminatio dicit impositionem necessitatis; non tamen absolute negat prædeterminari, imò potius exclusa sola necessitatis impositione, hoc supponit, nec aliter admittit autoritatem Damasceni, eadem prædeterminari negantis: Ergo ex D. Thoma Deus prædeterminat actus nostros liberos, sine impositione necessitatis, seu absque læsione libertatis. Unde 3. contra gent. cap. 50. in fine, eundem locum Damasceni exponens, sic ait: *Id quod docet Damascenus, quod ea quæ sunt in nobis Deus prænotat, sed non prædeterminat, exponendum est ut intelligatur; ea quæ sunt in nobis, DIVINÆ DETERMINATIONI non esse subjecta, quasi ab ea necessitate accipientia:* Quibus verbis aperte declarat, ea quæ sunt in nobis esse subjecta divinæ determinationi, subindeque à Deo prædeterminata, licet ex tali prædeterminatione non sequatur impositio necessitatis, aut destructio vel læsio libertatis, ut nobis objiciunt Adversarij. Unde hic qu. 10. art. 4. ait: *Sic Deus voluntatem movet, quod non ex necessitate ad unum determinat:* Admittit ergo motionem determinantem ad unum, non per modum naturæ, & imponendo necessitatem, seu destruendo potentiam ad oppositum, sed per modum liberi, & foventem ac conservantem libertatem, seu relinquente potentiam ad oppositum. Unde P. Nicolai 1. 2. qu. 111. in scholiis ad art. 3. in Adversarios physice prædeterminationis sic invehitur: *Eam S. Thomas (inquiunt) non agnovit, eoque Angelicus maxime fuit; nec agnosci à Catholicis debet, quia destruit libertatem. Quanta cecitas, ut tot locis tam evidentem non viderint quoad rem ipsam saltem, cum sic à Deo nos moveri sive determinari ad agendum centies dixerit, ut actiones nostras ipsa motio Dei antecedit & causet? Quid hoc porro nisi prædeterminatio vel præmotio physica & realis? Iam quod admitti non debeat, quia destruit libertatem, E dormitantium phantasma est; & quod eam non admittere sit angelicum, cogitatio vix humana. Destruit cerè libertatem, si est talis, qualis ab eis per somnium fingitur, indifferentia activa opposita; si ad hanc partem sic affigit, ut potentiam ad alterutrum tollat; si sic impellit, ut repellit à voluntate abjicere non possit. Sed cur in voce ludunt ut illudant, nisi & illudantur ipsi? Prædeterminatio non aliter dicitur vero sensu, nisi passivam indifferentiam vel indeterminationem tollens, dum ad agendum non agentem applicat; qui manente indeterminatione non ageret; Quoties autem S. Thomas inculcat sic à Deo determinari*

voluntatem ut non ad unum fixa, non cum necessitate, non immutabiliter, sed secundum conditionem voluntatis determinatur, posseque illi nihilominus determinanti resistere, posse determinationem illius abicere, &c.

51. Deinde idem S. Doctor quodl. 12. art. 4. sub-
scribit sententiam illoctum qui dicunt, a providen-
tia Dei omnia esse PRÆDETERMINATA. Et addit
posse concedi, quod omnia subijciuntur fato, si
nomine fati intelligamus divinam providen-
tiam, omnia que fiunt in mundo prædetermi-
nantem & præordinantem, quamvis hoc nomi-
ne fati non debeamus uti, quia nec nomina cum
Gentilibus convenit habere communia. Et tan-
dem cum Augustino concludit: *Si quis hoc modo
intelligat fatum, sententiam teneat, linguam
corrigat, ut non dicat fatum, sed providentiam
Dei.*

52. Confirmatur: Immobiles Dei dispositio, vo-
luntati inherens, est vera prædeterminationis: Sed
eam negare, est (juxta D. Thomam 3. contra
gent. cap. 93.) negare providentiam; dicit enim
ibidem, quod qui fatum negat, secundum illam
acceptationem, secundum quam sumitur pro im-
pressionem immobili ex parte Dei in rebus mobili-
bus, negat divinam providentiam: Ergo ex D.
Thoma, qui negat prædeterminationem volun-
tati inherentem, negat divinam providentiam.

53. Denique idem S. Doctor eodem libro cap. 2.
ratione 7. & aliis locis infra referendis, expressè
docet a causa contingenti & indifferenti ad u-
trumlibet, non posse exire actum vel effectum
determinatum, nisi prius ab alio determinetur:
unde cum voluntas sit causa contingens, & in-
differenti se habeat ad multa, juxta D. Thomæ
principia, manifestum est, ipsam debere à Deo
prædeterminari, ut in actum determinatum
exeat. De quo fusè paregr. 8.

54. Ex his patet, nomen hoc prædeterminationis
non esse novum, nec à Thomistis excogitatum
(ut passim eis objiciunt Adversarij) sed à D.
Thoma frequenter usurpatum, saltem ad signi-
ficandam æternam divinæ voluntatis prædefini-
tionem: unde cum præmotio physica, juxta
Thomistas, sit illius executio & instrumentum,
ac veluti rivulus ab illo fonte promanans, non
immeritò eodem quo illa nomine insigniri po-
test. Præsertim verò cum nomen applicationis,
quo D. Thomas frequenter utitur, æquivalet
nomini prædeterminationis: quid enim est vo-
luntatem prædeterminari, nisi ad actum deter-
minatum applicari?

55. Adde quod Scriptura, Ecclesia, & SS. Patres,
interdum utuntur nominibus, quæ plusquam
præmotionem ac prædeterminationem signifi-
cant: ut patet cum dicitur Lucæ 14. *Com-
pelle eos intrare.* & cum Ecclesia in collecta se-
cretæ dominicæ 4. post Trinit. Deum orat, ut
*nostras etiam rebelles compellat propitijs volun-
tates.* Item ad Rom. 2. dicitur: *Qui spiritu Dei
aguntur, hi filij Dei sunt.* Et Augustinus sæpè as-
serit voluntatem humanam divinâ gratiâ insupe-
rabiliter, & inclinabiliter agi: Deum corda
hominum omnipotentissimâ potestate inclinare
quò vult, quando vult, ubi vult: & humanas
voluntates non posse ei resistere. Sanè, si vim no-
minum attendamus, aliquid majus videtur, vo-
luntatem à Deo compelli, agi hominem insu-
perabiliter & inclinabiliter, ac inclinari om-
nipotentissima potestate, quam physicè præde-
terminari.

Tom. III.

A Demum ostendant quæso Adversarij apud D.
Thomam, vel apud aliquem ex Theologis &
Doctoribus, qui ante Molinam scripserunt, no-
mina scientiæ mediæ, decreti indifferentiæ, gra-
tiæ congruæ, & alia similia, quæ passim usur-
pant; & ipsis pariter nomen physice prædeter-
minationis apud eosdem Authores ostendemus.
Certè si ipsis licuit, ad rem novam declaran-
dam, nova excogitare nomina, cur etiam nobis
non licebit, ad tuendam antiquam doctrinam,
ut antiquo prædeterminationis nomine, quod
non solum à S. Thoma, sed etiam à D. Diony-
sio cap. 8. de divin. nomin. immò & ab ipso Apo-
stolo usurpatur, ad declarandam divinorum de-
cretorum causalitatem & efficaciam: nam ubi-
cumque in Epistolis D. Pauli habemus nomen
prædeterminationis, in Græco habetur *εὐρέζωτος*,
quod vocabulum idem sonat ac *prædefinitio* &
prædeterminatio?

S. V.

Prædeterminationem physicam esse de mente D.
Thomæ, plures ex Patribus
Societatis fatentur.

CUM Novatianus cap. 18. de Trinit. rectè di-
xerit, *Firmum esse genus probationis, quod
ab Adversariis sumitur, ut veritas etiam ab ip-
sis inimicis veritatis probetur.* non possum effica-
cius demonstrare, physicam prædeterminatio-
nem esse de mente D. Thomæ, quam ostendo
Adversarios idipsum non diffiteri, & plura
ipsorum proferendo testimonia. Variis enim (in-
quit Eucherius) absque dubio nititur privilegijs,
qui causam de Adversarij asserit instrumenta.
Speciosa victoria est, contrariam partem chartu-
lis suis velut propriis laqueis irretire.

56.

Homil. 2. de
Pasch.

Physicam ergo prædeterminationem variis in
locis docuisse S. Thomam, fatetur in primis Col-
legium Conimbricense, quod instar multorum
reputari debet: nam 2. Physic. cap. 7. quæst. 14.
art. 1. hæc scribit: *Circa modum quo Deus cum
causis secundis ad earum operationes, & effecta
concurrit, se offert celebris opinio D. Thomæ 1.
p. quæst. 105. & 1. 2. qu. 109. art. 1. & quæst.
7. de potentia art. 7. & quæst. 7. de seclatorum, Ca-
preoli in 2. dist. 1. quæst. 2. Ferraricensis 3. contra
gent. cap. 70. & aliorum, existimantium omnes
causas secundas antequam operentur, accipere à
Deo influxum quandam & motum, qui sit quasi
esse intentionale virtutis divinæ, quo ad promen-
das actiones excitentur. eo modo quo artium in-
strumenta, ut dolabra & securis, præviam mo-
tionem à fabro accipiunt, cum ad opus conficien-
dum applicantur.*

57.

Bellarminus etiam lib. 4. de libero arbit. hanc
esse Doctoris Angelici sententiam apertè profi-
tetur. Nam cap. 14. proposiit sibi Calvinij obje-
ctione, quæ ducitur à repugnantia cooperatio-
nis divinæ voluntatis cum libertate humana, &
rejectis tribus responsionibus; Caietani scilicet,
Durandi, & Almaini, duas eligit ut probabilio-
res, & ad explicandam concordiam divinæ co-
operationis cum libero arbitrio magis accom-
modatas. In primis enim cap. 15. explicat con-
cordiam divinæ cooperationis cum libero arbi-
trio, per concursum purè simultaneum, & in-
differentem, ac determinabilem à voluntate
creata ad speciem actûs. Unde ibidem negat;

58.

V ij